

Tehnoloģijas un specializācija pārzīmē Latvijas ekonomisko ģeogrāfiju

Avots: Luminor

Latvijas reģionu ekonomikas sacensība kļūst arvien interesantāka, jo aiz kopējā izaugsmes rādītāja slēpjas ļoti atšķirīgi stāsti. Pērn straujāk augošā eksporta ekonomika bija Rīgas reģionā. Arī Zemgalei un Vidzemei aizvadītais gads bija diezgan sekmīgs. Savukārt Kurzemē izaugsme pērn bija vislēnākā, ko noteica tranzīta krituma turpināšanās un diezgan vāji rezultāti inženierijas nozarēs. To, kā nozaru attīstība ietekmē Latvijas reģionus un kā uzņēmumi gūst labumu no “karstākajām” pasaules tehnoloģiju attīstības tendencēm, atklāj Luminor bankas ekonomista Pētera Strautiņa novadu un nozaru pētījums.

Vērtējot, kuras pašvaldības panākušas lielākus ienākumus preču nozarēs, rēķinot uz vienu iedzīvotāju, redzams, ka meža nozarē – mežsaimniecībā un kokapstrādē – līderi ir Smiltenes, Ventspils un Siguldas novadi. Inženierijas nozarēs, kas ietver metālapstrādi, mašīnbūvi un elektroniku, priekšgalā izvirzījušies Līvānu, Liepājas un Mārupes novadi. Savukārt lauksaimniecībā, pārtikas un dzērienu ražošanā augstākie rezultāti sasniegti Dobeles, Ādažu un Ķekavas novados. Pārējās ražošanas nozarēs līderi ir Olaines, Valkas un Valmieras novadi.

Izaugsmes dzinējspēki: no IT līdz rūpniecībai

Pērn lielāko devumu eksporta ienākumu pieaugumā nodrošināja intelektuālo pakalpojumu nozares, lēnāk auga programmēšana, bet tas bija sekmīgs gads citiem biznesa pakalpojumiem. Šīs nozares ir galvenais Rīgas un tās tuvākās apkārtnes attīstības virzītājspēks. Reģionus ārpus Rīgas virza preču ražošana, kurā pērn pozitīvu lomu spēlēja ar metāliem saistītās nozares, kas atguvās pēc 2024. gada krīzes. Pagājušais gads bija viens no labākajiem pārtikas

ražošanā, bet varbūt tāpēc, ka apjomu kāpumu virzīja kapitālintensīvi projekti, devums reģionu iedzīvotāju ienākumu kāpumā bija mērens. Tāpat rezultātus ar koksnī saistītajās nozarēs var raksturot kā pieņemamus, bet ar izteikti straujāku attīstību Latvijas austrumu pusē – Vidzemē un Latgalē.

Visinteresantākās strukturālās pārmaiņas preču nozarē notiek inženierijas jomā. Ļoti dinamiska apakšnozare ir elektrotehniskā rūpniecība, kurā būtisku daļu veido ražošanas un ēku pārvaldības automatizācijas sistēmas – produkti, kas ir īpaši pieprasīti pašreizējā pasaules lielākajā investīciju vilnī – datu centru attīstībā. Savukārt optiskās šķiedras ražošana Līvāniem palīdzējusi kļūt par vienu no ekonomiski attīstītākajām pašvaldībām Latvijā. Savukārt citu transportlīdzekļu ražošanu kopš 2014. gada ir “iekarojuši” droni. To ražotāju devums darba ņēmēju ienākumos šajā laikā audzis 40 reizes, stiprinot Rīgas un Mārupes ekonomiku tehnoloģisko pārkumu.

Reģionu ekonomiku personības mainās

Vismazāk pēdējos gados ir mainījusies Vidzemes ekonomika – tajā no jau augsta līmeņa turpinājusi augt meža nozares daļa, vienlaikus saglabājoties lielam ar pārtiku saistīto nozaru īpatsvaram. Nozīmīga loma reģionā ir arī stikla šķiedras ražošanai un tālākai pārstrādei. Pakāpeniskas pārmaiņas notikušas arī Zemgalē. Savukārt Kurzeme ir viens no diviem reģioniem, kuru ekonomiku būtiski ietekmējis tranzīta ienākumu kritums, taču šo ietekmi reģions diezgan sekmīgi kompensējis ar rūpniecības, īpaši inženierijas un kokapstrādes attīstību. Latgalē ar tranzītu, īpaši dzelzceļu, saistīto ienākumu īpatsvars bijis vēl lielāks nekā Kurzemē, bet citu nozaru attīstības sākumpunkts bija zemāks. Tāpēc Latgales daļa Latvijas ekonomikā ir samazinājusies, bet ārējos ienākumos pieaugusi valsts finansējuma nozīme.

Kāds pilsētu un novadu ekonomikām varētu būt 2026. gads?

Gada 1. ceturksnī strauji, par 16,6 %, auga intelektuālo pakalpojumu eksports, kas signalizē, ka vēl vairāk varētu

palielināties Rīgas reģiona loma Latvijas ekonomikā. Runājot par preču nozarēm, kas dominē pārējā Latvijas eksporta ekonomikā, gada sākuma rezultāti bija viduvēji rūpniecībā, saglabājoties visumā labvēlīgai ainai pārtikas un inženierijas nozaru datus. Tas signalizē par iespējamu izaugsmes pārsvaru Latvijas rietumu puses reģionos, salīdzinājumā ar austrumu reģioniem.

Savukārt noskaņojuma dati vēsta, ka pārējos ceturkšņos situācija rūpniecībā drīzāk uzlabosies, bet pakalpojumu eksporta nozarēs jūtams viegls nemiers, kura iemesls varētu būt mākslīgā intelekta ietekme.